

Cilj vključitve ZDUS-a v projekt :

Resocializacija (opolnomočenje) starejših v Sloveniji

Naše zadolžitve :

1. Analiza

- **položaja starejših v Sloveniji**
- **bivalne kulture starejših v Sloveniji**
- **položaja starejših v moderni informacijski družbi**

2. Kako te probleme rešujejo v drugih državah

3. Izdelava predlogov za izboljšanje stanja na teh področjih

Kakšen je položaj starejših v Sloveniji?

dr. Mateja Kožuh Novak

10. člen politične deklaracije 2. svetovnega kongresa o staranju, Madrid, 2002:

*Sposobnosti starejših ljudi so trdna podlaga za razvoj. To družbi omogoča, da se vse bolj opira na sposobnosti, izkušnje in modrost starejših ljudi ne le zato, da starejši sami skrbijo za izboljšanje svojega življenja, temveč da tudi **aktivno sodelujejo pri izboljšanju življenja v celotni družbi**.*

Načrtovalci razvoja v Sloveniji te lekcije še niso vzeli

Kdaj ste zadnjič slišali politike,
strokovnjake in znanstvenike govoriti o
problemu demografskih sprememb, o
problemu vedno večjega števila starih?

Starejšim v postsocialističnih državah je težje kot v ostalih evropskih državah :

Da bi lahko predrzna, pohlepna in brezobzirna manjšina dobila v svoje roke naše skupno premoženje, je morala utišati in oblatiti nekdanje ustvarjalce visoko razvite socialne države

*Vprašanje slovenskim načrtovalcem
razvoja:*

**Smo starejši potrebni za razvoj
družbe ali pa smo le odpadlo
listje, ki ga je treba čim prej
pomesti?**

Druga svetovna skupščina o staranju Madrid, 2002:

Mednarodni načrt ukrepov v zvezi s staranjem Madrid, 2002

Dunajska ministrska deklaracija 2012 potrditev madridskega načrta ukrepov v zvezi s staranjem

Ministri EU so se zavezali, da bodo promovirali

- Aktivno in zdravo življenje v starosti
- Participacija in socialno vključevanje starejših, preprečevanje diskriminacije
- Promocija dostojanstva, zdravja in neodvisnega življenja v starosti
- Promocija medgeneracijske solidarnosti

Priporočila Mednarodnega načrta ukrepov v zvezi s staranjem, Madrid, 2002

1. Priznavanje družbenega, kulturnega, gospodarskega in političnega prispevka starejših

Sodobna slovenska politična in gospodarska elita starejšim ne priznava

- Prispevka starejših k razvoju slovenske države
- Prispevka generacij pred nami v uporabi proti okupatorju
- Ne priznava pravice do dostojne pokojnine
- Prispevka k lažšanju bremen naših potomcev
- Ekonomske participacije starejših v družbi
- Znanja, izkušenj in modrosti starejših strokovnjakov
- Prispevka samopomočnih organizacij starejših k skrbi za zdravo in aktivno staranje

Madridski načrt ukrepov v zvezi s staranjem, 2002:

2.Sodelovanje starejših v procesih odločanja na vseh ravneh

Mlada politična in gospodarska elita je pometla s svojimi predhodniki. Rezultati so na dlani.

Povprečna starost poslancev

DZ 2015 - 47,5 let - EU parlament - 55 let

Delež poslancev DZ >64 let - 6,7%,

Delež 65+ v SLO - 17,6%.

ZDUS: Zaustavitev kraje v zavarovalnici Vzajemna

**Politika: sprememba zakona, da so starejše
odrinili od odločanja v Vzajemni**

Kapital spet prevzel nadzor nad zavarovalnico

Zavrnitev Zakona o spremembi zakona o volitvah v državni zbor

Obrazložitev poslanke SMC (citat)

... „**s preložitvijo obravnave predmetne novele Zakona o volitvah v DZ (se) ne strinjamo, kajti menimo, da te naloge ne moremo preložiti na ramena volivcev, ampak je to naloga, ki jo morajo opraviti v Vladi**“.

Kdo je bolj kompetenten za izdelavo zakona, učitelji ali učenci?

Ni vse zlato, kar se (s podpisi) sveti

Zakon o volitvah Predlaga sprememb, s katero bi uvedli kombinirani volilni sistem, nima velike podpre

Vprašanje novinarke na TV1 (soočenje kandidatov za EU parlament) dr. Jožetu Mencingerju:

Ali menite, da boste lahko kaj naredili v EU parlamentu pri svojih 74 letih?

Starost je omenila le še pri Ivu Vajglu (72 let).

Madridski načrt ukrepov v zvezi s staranjem, 2002:

3. Priložnosti za vse starejše, ki želijo delati

Priložnost za delo imajo samo starejši strokovnjaki, ki podpirajo Slovenijo bogatih in revnih

Starejši smo lansirali idejo malega dela kot možnost zaposlitve po upokojitvi.

Idejo so mlajše generacije zavrgle.

Upokojeni obrtniki, ki so obdržali SP, morajo vrniti pokojnino????

4. Položaj starejših na podeželju

- Prevoz k zdravniku, v trgovino, na pošto
- Revščina malih kmetov
- Ukinjanje malih trgovin
- Starejši se ne smejo voziti s šolskim avtobusom?
- Pomoč starejšim v odročnih krajih?
- Patronažne sestre ne obiskujejo več starejših preventivno

in v urbanem okolju

- slabša socialna mreža
- prevoz
- Brez dvigal v večnadstropnih hišah
- Ukinjanje malih trgovin z živili v centru mest

Madridski načrt ukrepov v zvezi s staranjem, 2002:

5. Integracija starejših priseljencev v nove skupnosti

Odnos slovenske države do priseljencev iz drugih republik nekdanje Jugoslavije je svetovno znan in obsojan

Madridski načrt ukrepov v zvezi s staranjem, 2002:

6. Dostop starejših do znanja, izobraževanja in usposabljanja

E.Fromm: funkcionalna pismenost starejših je pogoj za pismenost drugih rodov.

Ana Krajnc:

Znanje in prenos znanja v Sloveniji je še zmeraj domena privilegiranih socialnih skupin "primerne starosti in družbenega položaja". Ljudje s premalo znanja (starejši, funkcionalno nepismeni, itd.) obremenjujejo ljudi z znanjem in tako prihaja do zastoja v razvoju.

Starejši izgubljamostik z moderno informacijsko družbo.

10% >64 in 3% >69 let uporablja internet (SURs 2014?)

Program STAREJŠI ZA STAREJŠE

2004 do 2009 -**47.734** vprašanih

70 – 79 2,7% redno uporablja internet

80-89 1,3%

90+ 2,1%

2010 do 2014 – **59.579** vprašanih

70 do 74 9,9% redno uporablja internet

75 – 79 4,7%

80 – 84 2,5%

85 – 89 1,6%

90+ 0,9%

Madridski načrt ukrepov v zvezi s staranjem, 2002:

7. Zmanjševanje revščine med starejšimi

Ukrepi dosedanjih vlad v ‚demokraciji‘:

- 151.a člen pokojninske reforme 1994
- Ukinitev državljske pokojnine
- Zožanje pogojev za varstveni dodatek
- Nove pokojnine izjemno majhne
- Že 4 leta ni usklajevanja pokojnin
- Polovico upokojencev ne dobi regresa

- 2014
- Prag revščine za enočlansko gospodinjstvo **593€**
- za dvočlansko brez otrok **890€**

višina pokojnine			vse pokojnine		starostne pokojnine	
	do	100	1.345	0,3	0	0
100,01	do	200	16.649	3,2	3.163	0,9
200,01	do	300	31.490	6	10.340	2,8
300,01	do	400	49.553	9,4	21.147	5,8
400,01	do	500	110.338	20,9	70.872	19,3
500,01	-	600	89.050	16,9	68.293	18,6
Skupaj			298.425	56,7	173.815	47,4

ZPIZ, 4/2015

Madridski načrt ukrepov v zvezi s staranjem, 2002:

8. Zaščita dohodka , socialno varstvo in zavarovanje ter preprečevanje revščine

Slo med 4 državami v EU z najnižjim prispevkom delodajalcev za pokojninski sklad.

Med 6 državami EU z najnižjim prispevkom proračuna za socialno varstvo

Prva v EU po socialnem prispevku zavarovancev (protected persons)

Med 10 državami EU z najnižjo porabo sredstev za socialno varstvo na prebivalca

Razmerje med povprečno plačo in povprečno pokojnino

1992

78,4 za starostne in 71% za invalidske pokojnine.

2013

61,7 za starostne in 56,6 za invalidske pokojnine

Sporočila mnenjskih voditeljev mladim:
nikoli ne boste dobili pokojnine, zavarujte se
pri zasebnih zavarovalnicah.

Dogajanje ob demografskem skladu

Madridski načrt ukrepov v zvezi s staranjem, 2002:

9.Podobe o staranju

Kako gledajo na nas mladi?

Kakšna sporočila dobivajo od mnenjskih voditeljev?

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA ZDRAVJE

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA DELO, DRUŽINO,
SOCIALNE ZADEVE IN ENAKE MOŽNOSTI

The Active and Healthy
Ageing in Slovenia has
received funding from
the European Union.

- **Smo zajedavci, ki jemljejo mladim kruh,**
- **Smo sebični starci, ki ob prvi napovedi recesije zaprejo mošnjičke,**
- **Smo ustvarjalci zločinske države**
- **Norimo v pokoj ob vsaki napovedani spremembi,**
- **Smo zmedeni starci iz nekega drugega sveta, s katerimi se novinarjem ne splača pogovarjati,**
- **Se samo zabavamo,**
- **Smo konfliktni, nestrpni, požrešni,.....**

„ ...upokoјenci niso upravičeni do dodatka za rekreacijo, itak so se prezgodaj upokojevali, to je parazitsko“.

(citat- izjava dr. Saša Polanca, univ. učitelja na Pop TV 23.3.2012).

Marko Crnković na facebooku:

Petra Sovdat ni mogla postaviti Turnšku in MKN drugačnih vprašanj, ker se z njima sploh ne dá drugače pogovarjati. To je drug svet. Oni govorijo drug jezik. Oni živijo v drugem času. Bilo bi bolje, če se z njimi sploh ne bi pogovarjala.

Skratka, ni ji preostalo drugega, kot da vse skupaj — vsa svoja retorična vprašanja in provokacije, na katere sta Turnšek in MKN zgroženo protinapadala z retoričnimi odgovori in kontraprovokacijami — prevede v zgodbo o zmedenem starcu in starki, ki ju je novinarka spravila ob živce.

Škandal! Mateja Kožuh Novak za članek o dobrodelnem projektu zahtevala 14 tisočakov

Finance 29.5.2015

Odnos strokovnjakov in raziskovalcev do starejših

Za strokovnjake na področju socialnega varstva smo **starostniki ali starci, ki potrebujejo varstvo**: Oskrba starejših, socialno varstvo starejših

Za zdravstvene delavce smo **bolniki**.

Za statistike so starejša gospodinjstva '**gospodinjstva brez delovno aktivnih članov**' '**gospodinjstva z nizko delovno intenzivnostjo**' in starejše ženske kot '**upokojene ženske in druge neaktivne ženske**'.

V mednarodni statistiki - **old age dependency ratio**.

V strokovnem svetu in v medijih zelo radi uporabljajo izraz 'starostniki' za izjemno pestro skupino s starostnim razponom 40 let.

V slovenski državni statistiki **upokojenci postanejo homogena skupina** ne glede na to, koliko so izobraženi, kaj so opravljali v času zaposlenosti in koliko premoženja imajo.

E-uprava izključuje večino starejših

Gospodarska elita v Sloveniji vidi upokoјence le kot tiste, ki **(neupravičeno) načenjajo državni proračun** .

Vedno znova slišimo in beremo **o upokoјencih, ki 'niso nikoli delali'** – odveč je govoriti, da večina invalidsko upokoјenih ni kriva za svojo invalidnost, da množica prisilno upokoјenih ni želela iti v pokoj, da je bil množičen odhod v pokoj v zadnjih dvajsetih letih beg pred brezposelnostjo in da je država sama nekaterim poklicem in skupinam iz različnih razlogov namenila beneficiran staž oz. boljše pokojnine.

Kje smo starejši v Sloveniji danes?

Leta 2014 smo bili med šestimi najslabšimi državami v EU v izračunu Indeksa aktivnega staranja

Na zadnjem , 28.mestu, smo po zaposlenosti starejših med 55. in 75. letom starosti

Po participaciji starejših v družbi smo na 17. mestu v EU

Po pokazatelju neodvisnega, zdravega in varnega življenja smo na 9. mestu v EU.

Indikator o možnostih za aktivno staranje nas uvršča spet v spodnjo polovico EU članic, na 20.mesto

Kakšna je vloga starejših v drugih državah in kakšno strategijo načrtujejo za večjo izrabo potencialov starejših ?

AVSTRIJA

Altern und Zukunft. Bundesplan für Seniorinnen und Senioren **2013**

- 1. politična in družbena participacija starejših**
- 2. ekonomski položaj, socialne razlike in medgeneracijsko pravičnost.**
- 3. položaj starejše delovne sile in delo v starosti**
- 4. promocija zdravja in stanje zdravja**
- 5. doživljenjsko izobraževanje**
- 6. vprašanja o staranju in o položaju obeh spolov, posebej o položaju starejših žensk**
- 7. medgeneracijska razmerja in pogoji**
- 8. bivalna kultura starejših in bivalna mobilnost**
- 9. problematika nege in novih oblik pomoči bolnim in invalidnim**
- 10. socialna varnost in varnost potrošnikov**
- 11. starejši in mediji,**
- 12. preprečevanje diskriminacije, nasilja in socialne izključenosti migranti**

NEMČIJA

Das Alter hat Zukunft 2011

osnovna vprašanja dolgožive družbe –

1. **kako uporabiti znanja in izkušnje starejših**
2. kako vzdrževati dobro zdravje v starosti
3. kako ostati v starosti mobilni in med seboj povezani
4. varno in neodvisno bivanje
5. Z dobro nego do višje kakovosti življenja

Švica Alter- Generazion mit Zukunft ??

1. Današnje generacije starejših so bolj zdrave in bolj samostojne - **razvojni potencial za družbo**
2. Starost je najmlajša življenjska doba, o kateri še ne vemo dosti – **vsaka nova generacija starejših je drugačna**
3. Materialna varnost omogoča samostojno in dostojno življenje starejših
4. Bolezen v starosti ni ‚usoda‘
5. Kdor lahko sprejme svojo življenjsko zgodbo z vsemi vzponi in padci, gleda z upanjem v bodočnosti
6. Demografske spremembe bodo dvignile stroške zdravstva le za petino – drago je umiranje
7. Odgovor na vprašanje, kakšno diagnostiko in zdravljenje si lahko privoščimo, ne sme iti na račun starejših in umiranja

Kanada Healthy Aging in Canada

A New Vision, A Vital Investment

A Discussion Brief Prepared for the Federal, Provincial and Territorial Committee of Officials (Seniors) 2007

Kanadčani moramo nuditi starejšim:

- **dostojanstvo, neodvisnost, participacijo in varnost starejših ter pošten odnos do starejših**
- Zdravemu in aktivnemu staranju prijazno okolje, ki vzpodbuja medsebojno pomoč starejših
- podpirali bodo aktivno participacijo starejših
- Finančno bodo podprli iniciative za zdravo in aktivno staranje, partnerstvo v aktivnem staranju
- Preusmerili zdravstvo v promocijo zdravja in zgodnje odkrivanje bolezni
- Podpirali medgeneracijske vezi
- Vzpodbujali znanje in izobraževanje o zdravem staranju

Severna Irska - Active Ageing Strategy 2014 – 2020

'nikoli nisi prestar, da si ne bi mogel postaviti novega cilja in da ne bi mogel sanjati novih sanj'.

- 1. Spoznati razlike med starejšimi**
- 2. Izzvati stereotipe o staranju in starejših**
- 3. Sprejeti starejše kot aktivne člane irske družbe**
- 4. Sprejeti izzive, s katerimi se soočajo starejši v prizadevanjih za aktivno življenje**

Finska Finnish national action plan 2012

Always at the optimal age!

- 1. Doživljenjsko učenje**
- 2. Zdravo staranje**
- 3. Participacija kot del zdravega in aktivnega staranja**
- 4. Dobre rešitve za delo (work life)**
- 5. Solidarnost med generacijami**

ŠKOTSKA
Active healthy ageing
Action plan
2014 do 2020

Škotska

“I want to have fun and enjoy myself”

Šport in rekreacija, umetnost in kultura

“I wish to remain connected to my community and friends”

preprečevanje padcev , medgeneracijsko sožitje

“I wish to be able to contribute to society for as long as I want”

Zaposlovanje, prostovoljstvo

“Don't talk about me without me and respect my values and beliefs”

vključevanje in participacija starejših, smrt, umiranje in žalovanje

Kakšne rešitve bomo predlagali?